Organizarea pieţii interne în timp de război

Pagină de sinteză, prezentată de „CENTRUL DE STUDII ŞI DOCUMENTARE ECONOMICĂ", de sub conducerea d-lui Florin Zaharia

ACTIVITATEA COMERCIALĂ

Am încercat în mai multe rânduri să demonstrăm că, în pofida unor teorii moderne de războiu, nu se poate proceda de fapt la o mobilizare generală a tuturor bărbaţilor în stare să lupte. Întreţinerea frontului şi a populaţiei civile implică continuarea vieţii economice, **adaptată bine înţeles la nevoile războiului.** Aceasta nu înseamnă însă că o parte din cetăţeni ar putea fi scoşi de sub jurisdicţia militară sau că ar putea continua activitatea ca şi cum nimic nu s'ar fi schimbat. Dimpotrivă, experienţa războiului mondial, ca şi a conflictelor recente, **arată că toate forţele naţionale trebuesc calificate şi îndreptate în vederea unui singur scop: asigurarea victoriei.** Întreaga populaţie fiind mobilizată, o parte trece la front şi este supusă disciplinei militare, iar restul îşi continuă activitatea CONFORM UNUI PLAN PRECIS INTOCMIT. Libertate de acţiune şi iniţiativă individuală nu se pot concepe **decât în cadrul acestui plan** şi numai dacă aceste mişcări rămân armonizate cu scopul general urmărit.

Aprovizionarea şi distribuţia mărfurilor în timp de război

Pornind dela această premisă generală, vom încerca să vedem CE AR DEVENI COMERŢUL IN VREME DE RAZBOI? Cu alte cuvinte: care ar fi mâine sistemul de aprovizionare a magazinelor şi cum s'ar distribui produsele la consumatori? Vor continua să funcţioneze atât magazinele de gros, cât şi cele de detaliu? Preţurile se vor forma prin liberă concurenţă? Magazinele se vor aproviziona unde găsesc marfa cea mai ieftină şi o vor vinde după normele obicinuite?

Iată atâtea probleme şi în acest domeniu, care trebuesc rezolvite înainte de isbucnirea războiului.

Experienţa războiului trecut a demonstrat până la evidenţă ce efecte demoralizante poate avea lipsa de mărfuri, o distribuţie inechitabilă sau specula, pentru a ne stimula să pregătim din vreme şi o organizare raţională a activităţii comerciale.

CENTRALIZAREA SERVICIILOR DE APROVIZIONARE ŞI DISTRIBUŢIE

După ştiinţa noastră, până acum nu există nicăeri un studiu de ansamblu asupra acestei probleme. Pretutindeni preocuparea centrală a specialiştilor a fost organizarea producţiei industriale şi agricole. In ce priveşte reţeaua de distribuţie şi modul de funcţionare a acesteia, nu s'au făcut decât puţine studii. In Germania pare să se fi ajuns la următoarele concluzii (vezi „Der Deutsche Volkswirt, din 27 Mai 1938):

1) **Aprovizionarea şi distribuţia mărfurilor trebue organizată aşa încât conducerea economică a războiului să aibă de a face numai cu puţine organizaţii centrale şi să dispună de stocuri;**

2) **Descentralizarea locală a aparatului de distribuţie** — premisă pentru o aprovizionare sigură şi îndestulătoare a populaţiei civile — **trebue menţinută, însă acest aparat, descentralizat, trebue dirijat din puţine centre;**

3) **O conducere centrală are nevoe de un număr redus de specialişti. Fiecare magazin trebue organizat în aşa fel încât să poată lucra cu femei sau alt personal neutilizabil la front;**

4) **Aparatul de distribuţie trebue organizat aşa încât să lucreze cu stocuri reduse şi cu o mare viteză.**

Desigur, concluziile de mai sus sunt valabile pentru o ţară industrială, cu un nivel cultural şi tehnic ridicat şi în care producţia bunurilor de consum destinate particularilor va fi extrem de redusă în caz de război. Totuşi, cu unele modificări, **credem că** schema de mai sus este valabilă şi pentru alte ţări, **producătoare, de pildă, mai mult de materii prime şi cu mână de lucru calificată, insuficientă.**

Comerţul de război în ţările agricole

Pentru a stabili o schemă de organizare a comerţului în vreme de război într'o ţară ca România, de exemplu, este necesar să vedem în ce ar diferi comerţul din timp de pace, faţă de cel din timp de război.

COMERŢUL EXTERIOR

Ceq mai mare parte a importului se efectuează astăzi de către fabrici prin intermediul reprezentanţilor firmelor străine sau direct de către aceştia. In primul caz reprezentantul încasează numai un comision redus, pe când în al doilea, face stocuri din care revinde semi-grosiştilor sau detaliştilor.

In general, este vorba de materii prime, semifabricate sau maşini. In afară de produsele coloniale, bunurile de consum fabricate sunt în cantitate redusă.

In caz de război este cert că importul bunurilor de consum fabricate va fi redus la zero. Pentru restul mărfurilor se va da preferinţă produselor necesare aprovizionării frontului şi numai în limita mijloacelor de transport şi al devizelor disponibile se vor importa mărfuri destinate consumului particular.

De altă parte, războiul implicând existenţa unui grup de state aliate şi a unui grup inamic, întreg importul trebue organizat după ipoteza de răbzoi adoptată. *O parte din intermediari şi grosişti rămân în mod automat disponibili şi tot importul se reduce. Numărul produselor importate şi al ţărilor de origine fiind limitat, iar transportul şi plata mărfurilor în funcţie de aranjamentele făcute dela stat la stat,* este logic ca întreg importul să fie concentrat într'o singură organizaţie de stat, în felul aceleia care distribue astăzi contingentele. *Această organizaţie şi-ar adăoga specialiştii principalelor case de import care cunosc pieţele străine şi au legături cu oamenii de afaceri din alte ţări.*

Aceşti specialişti nu pot fi lesne înlocuiţi prin funcţionari de stat, oricât de capabili ar fi. Mai mult, deşi toţi ar trăi sub jurisdicţia militară, ar fi raţional să li se asigure şi unele beneficii. Numai în chipul acesta s'ar pune la dispoziţia economiei de război o mare experienţă şi o iniţiativă mai mult ca oricând necesară.

ORGANIZAŢIA DISTRIBUŢIEI PRODUSELOR IMPORTATE

In ce priveşte distribuţia produselor importate, operaţia poate fi efectuată eventual chiar de actualele case de import, bine înţeles în conformitate cu hotărîrile „Oficiului Central de import". Încă din timp de pace, fiecare din casele de import care ar rămâne să activeze, ar trebui să aibă o listă precisă de clienţi, aşa încât transportul mărfurilor să fie limitat. Numărul şi amploarea caselor de import pot fi determinate pe baza planului de producţie şi numai în legătură cu aceasta.

DIFICULTĂŢILE EXPORTULUI

In caz de război exportul nu va mai avea în mod fatal funcţiile actuale. Cu excepţia unor materii prime ca petrolul, toate celelalte necesitând mijloace de transport abundente, vor fi reduse la minimum impus de împrejurări şi de angajamentele politice. De altă parte, scăderea inevitabilă a producţiei face ca ţările producătoare de materii prime să renunţe în principiu la export, urmând ca valoarea importului să fie acoperită prin împrumuturi în străinătate sau aur. De o parte nu prea există ce să se exporte ,iar de altă parte mijloacele de transport sunt limitate şi prea costisitoare pentru ca o ţară agricolă să facă sacrificii fără şanse de succes...

Nu urmează însă de aici că pentru puţinul ce se va exporta să se lase totul în voia hazardului. Astfel, ar fi absurd — în ce ne priveşte — să sistăm exportul de produse petrolifere, care vor deveni extrem de scumpe. De oarece producţia este concentrată şi transportul la porturile exportatoare este asigurat de conducte speciale, la o producţie care va depăşi cu certitudine nevoile consumului intern, ar fi normal să se încerce exportul. In vederea acestei operaţii ar fi suficient să se mobilizeze pe loc cea mai mare organizaţie din cele existente, cantităţile fiind bine înţeles determinate de un organism central. Pentru celelalte produse de export, credem că oricât de mari ar fi avantagiile aparente, trebue renunţat la export în caz de război. Capacitatea noastră limitată de producţie, cheltuelile exorbitante de transport şi riscul lipsurilor în ţară ne fac să credem că sistemul cel mai indicat ar fi renunţarea la orice export.

O ipoteză contrarie ar fi de luat în consideraţie numai atunci când nu ar exista nici un alt mijloc de a plăti importul la care nu putem renunţa.

Prin urmare, în ce priveşte comerţul exterior, **organizarea în vederea războiului ar comporta:**

a) precizarea mărfurilor de importat şi exportat, după posibilităţile de transport şi plată şi conform unei ierarhii speciale. Calculul se va face de către un organism central;

b) distribuţia mărfurilor să se efectueze prin case de comerţ, amenajate în vederea scopurilor urmărite.

Indiferent de modul cum se va proceda, ar fi extrem de grav dacă s'ar renunţa total, dintr'un motiv sau altul, la specialiştii actuali, de oarece aceştia nu se improvizează ad-hoc.

COMERŢUL INTERIOR

Problema comerţului interior este mai delicată decât a celui exterior, din cauza numărului mare de surse de aprovizionare, a varietăţii produselor şi a numărului de clienţi. In plus, din cauza lipsei unei statistici asupra consumului intern şi a surselor de aprovizionare ,este foarte greu de găsit o soluţie cantitativă a problemei.

Pentru a face faţă acestor dificultăţi ar fi poate de recomandat mai întâi organizarea în fiece oraş a unor comitete de negustori, puşi de pe acum sub jurisdicţia militară, şi care să răspundă într'un timp determinat la un chestionar cu privire la alimentarea oraşului. Cu ajutorul autorităţilor locale şi a unui statistician, s'ar putea determina cantităţile consumate din principalele produse, centrele de desfacere şi sursele de aprovizionare.

Odată aceste date centralizate de un organism central, **s'ar putea stabili pentru fiecare regiune:**

a) cantităţile necesare consumului şi măsura în care acestea pot fi furnizate fără a recurge la transporturi îndepărtate;

b) modul de colectare a mărfurilor dela producători;

c) centrele de distribuţie necesare.

Este sigur că astăzi aprovizionările se fac uneori dela distanţe foarte mari şi de un număr disproporţionat de ridicat de negustori. De asemeni, comerţul de detaliu are o capacitate prea mare de vânzare. Deci, concentrarea şi raţionalizarea aparatului de distribuţie în vreme de război ar avea nu numai avantajul de a economisi mâna de lucru calificată (negustorii), dar şi de a reduce preţurile de cost...

PLANUL DE ORGANIZARE A COMERŢULUI INTERIOR

Odată materialul documentar şi părerile negustorilor locali adunate, se poate proceda la elaborarea unui adevărat plan de organizare a comerţului interior. Pe baza datelor generale asupra producţiei şi a necesităţilor armatei se poate stabili, în ordinea importanţei, produsele indispensabile consumului particular şi reţeaua de distribuţie. Un asemenea plan ar urma să fie corectat de aceleaşi comitete locale, după care s'ar stabili un plan definitiv.

Procedeul propus de noi este în aparenţă complicat, şi totuşi este singurul posibil. De oarece alimentarea populaţiei este aproape uniformă, în timp ce producţia variază dela regiune la regiune, **numai din combinarea posibilităţilor locale cu nevoile generale se poate ajunge la o distribuţie raţională a alimentelor.** In timp de pace această sinteză se face în mod spontan, de oarece oferta este, în general, abundentă. In vreme de război, oferta fiind redusă şi armata având prioritate, este natural ca distribuţia să se facă după un plan de ansamblu.

APLICAREA PRACTICĂ A SISTEMULUI

Practic acest sistem s'ar aplica în chipul următor:

1) **Un organism central ar avea sarcina să determine cantităţile necesare armatei şi populaţiei civile, sursele regionale de aprovizionare, centrele de prelucrare şi data livrării;**

2) **In fiecare regiune se stabilesc magazinele de gros care sunt însărcinate cu aprovizionarea.** Acestea îşi fixează sursele locale de aprovizionare şi magazinele de detaliu pe care trebue să le furnizeze. Preţurile la producător sunt determinate de autorităţi, în acord cu magazinele de gros;

3) **Magazinele de detaliu se aprovizionează numai dela anumite magazine de gros, cu excepţia mărfurilor vândute de ţărani** (zarzavaturi, unele legume, etc.) **sau de meşteşugari;**

4) **Consumatorii sunt înscrişi pe listele detaliştilor şi nu au voe să cumpere decât din anumite magazine.**

CONTROLUL PIEŢII

Prin mijloace administrative şi în special prin interzicerea transporturilor dintr'o regiune în alta, se poate limita, dacă nu împiedica, specula. Este o compartimentare a pieţii naţionale, impusă de faptul că mijloacele noastre de transport sunt insuficiente şi vor deveni şi mai insuficiente în vreme de război...

Pentru produsele care există în abundenţă, libera concurenţă poate continua. In schimb, cartela va fi indispensabilă la celelalte produse. De asemeni, pentru a evita cumpărături speculative, ar fi de recomandat adoptarea unor metode de deteriorare a produselor neconsumate (de exemplu, deschiderea cutiilor de conserve în momentul cumpărării).

Toată reţeaua de aprovizionare şi distribuţie trebue să fie formată pe cât posibil din negustori calificaţi, dintre milităeni, — numai controlul urmând să se facă de alt personal. Deşi sub jurisdicţia militară, ei trebue să aibă dreptul la beneficii minimale. La avantajul de a fi scutiţi, dela o anumită vârstă de serviciul pe front, trebue menţinut stimulentul beneficiului, însă sub ameninţarea justiţiei militare în caz de speculă sau sabotaj.

Noi nu ne prea putem permite să improvizăm negustori pentru bunul motiv că nivelul general nu este prea ridicat; vom reduce, însă, în mod simţitor numărul magazinelor, aşa încât frontul să nu fie lipsit de o parte însemnată de soldaţi, iar populaţia civilă să fie totuşi aprovizionată. Pentru a pune pe picioare un sistem ca cel descris mai sus, acţiunea trebue începută imediat. Crearea organelor centrale şi a celor locale, ancheta despre care am vorbit şi desemnarea tuturor centrelor de aprovizionare, distribuţie şi control cer timp îndelungat şi o selecţionare extrem de atentă a personalului.

In concluzie, *spre deosebire de ţările occidentale, nu ne putem permite să educăm un nou personal comercial, ci să-l raţionalizăm şi să-l adaptăm nevoilor pe cel existent. Conducerea centrală este necesară, însă numai pentru fixarea planului general de distribuţie între armată şi populaţia civilă, precum şi pentru determinarea cantităţilor rămase disponibile pe regiuni. In cadrul regional, vor exista desigur şi produse lăsate la libera concurenţă.*

Pentru motive lesne de înţeles, nu putem intra în amănuntele schemei de mai sus; credem, însă, că este necesar—ca măsură de prevedere şi de bună rânduială — să se înceapă imediat organizarea comerţului pentru vreme de război.

—xX⊙●⊙Xx—

Cum se face un plan de aprovizionare cu materii prime

Materiile prime necesare în vreme de război nu diferă calitativ, ci doar cantitativ, de cele utilizate în timp de pace. In principiu nu există un singur produs despre care să se poată spune că este inutil în timp de război.

Chiar şi unele mărfuri de lux, cum este mătasea, au o largă întrebuinţare. Singura diferenţă stă în ierarhia materiilor prime. Astfel, consumul unora poate fi mult comprimat, în timp ce al altora creşte foarte mult. De exemplu, consumul de lână şi bumbac poate fi redus, pe când cel de fer şi petrol sporeşte în cantităţi apreciabile. De asemeni, unele articole coloniale (cafea, orez, etc.), nu sunt indispensabile alimentării armatei şi populaţiei civile, pe când grâul, carnea, fasolea, cartofii, etc., sunt indispensabile.

De multe ori, în elaborarea planurilor de aprovizionare cu materii prime, dacă nu se face greşala de a considera unele produse ca nefiind de primă necesitate, în schimb se poate face eroarea de a se pierde din vedere materiile prime de consum redus, cum este wolfram-ul, tungsten-ul sau vanadiul. Or, este o lege elementară că, în orice proces de producţie, sunt necesare anumite materii prime, fiecare în proporţii determinate. Lipsa uneia face ca produsul să nu poată fi fabricat sau dacă totuşi are aparent aspectul cerut, nu are calitatea necesară. Este ceeace economiştii numesc „legea minimului".

CATEGORISIREA PRODUSELOR

Prin urmare, un plan de aprovizionare cu materii prime va cuprinde fără excepţie toate produsele cunoscute şi necesare, în cantităţi pentru o maximă producţie pe un anumit interval de timp.

In acest ansamblu se vor face totuşi două categorii mari:

1) Cele destinate direct şi indirect frontului;

2) Cele destinate consumului populaţiei civile, în special produsele alimentare.

De oarece în vreme de război nu este timp de improvizat, frontul va fi aprovizionat ca şi cum nu ar putea interveni progrese tehnice, în acest domeniu. In schimb, produsele alimentare şi cele de lux destinate populaţiei civile, putând fi reduse atât ca număr, cât şi în cantitate, acestea vor fi luate în consideraţie numai după ce se vor fi satisfăcut integral nevoile frontului şi cele strict necesare ale populaţiei civile.

Dacă excludem produsele alimentare (cereale, animale, grăsimi, etc.), *putem socoti la aproximativ 34 numărul materiilor prime indispensabile războiului* (fer, plumb, nickel cupru, mangan, crom, zinc, staniu, platină, molibdeu, wolfram, tungsten, vanadiu, magnesiu, potasiu, bauxit, sulf, grafit, cărbuni, petrol, cauciuc, bumbac, lână, iută, mătase naturală, lemn, etc.).

Aceste 34 produse principale nu există toate la un loc în nici o ţară din lume şi nimeni nu a reuşit încă să le înlocuiască complet. Astfel, deşi astăzi se fabrică în cantităţi apreciabile cauciuc, benzină şi bumbac artificial, (în Germania şi Italia), toţi experţii sunt de părere că vor fi totuşi insuficiente în caz de război.

Unele ţări dispun de rezerve şi produse dintr'unele materii prime în cantităţi mai mari decât trebuinţele lor, în altele producţia este egală cu consumul normal, într'o a treia serie de ţări consumul este acoperit parte prin producţie internă şi parte prin import şi, în fine, într'o a patra categorie de ţări, consumul este acoperit numai prin import.

Iată care este, din acest punct de vedere, situaţia în principalele state:

NUMĂR DE MATERII PRIME, IN PRODUSE:	Anglia şi coloniile	Imperiul Britanic	Statele Unite	Rusia	Franţa şi coloniile	Germania	Italia şi coloniile	Japonia
Cu excedent exportabil	5	14	8	6	4	1	4	1
Cu producţie egală cu consumul	5	9	4	18	6	0	4	3
In dependenţă parţială de străinătate	4	2	5	6	3	6	4	10
In dependenţă totală de străinătate	20	9	17	4	21	26	18	19
	34	34	34	34	34	34	34	34

Acesta este un tablou stabilit pe baza datelor din 1937.

In timp de război, situaţia se mai ameliorează, de oarece atunci se exploatează şi zăcămintele considerate astăzi ca nerentabile, se înlocuesc unele materii prime cu altele sau se utilizează produsele existente în unele mărfuri gata fabricate. Cum însă tabloul de mai sus corespunde unui an de pace şi cum în timp de război consumul materiilor prime cuprinse în acest tablou creşte, nu este exclus ca pentru unele ţări proporţia dintre cele patru categorii de materii prime să se amelioreze, iar în altele să se agraveze.

Prin urmare, toate statele trebue să-şi asigure din vreme sau posibilitatea de a produce materii prime în cursul războiului sau de a se alimenta pe altă cale, creînd şi stokuri interne de siguranţă.

BAZA DE CALCUL A CONSUMULUI ŞI DECI A APROVIZIONARILOR

Problema cantităţilor de materii prime **este extrem de complexă şi nu credem să existe până astăzi o singură ţară unde să se fi ajuns la o soluţie mulţumitoare. In general, se ia ca bază consumul lunar de materii prime la 1 milion soldaţi pe front în anul 1918.**

A doua metodă, utilizată de expertul austriac Possony, calculează consumul pe unitatea de front la armamentul actual şi în diferite ipoteze (război ofensiv sau defensiv, defensiv terestru şi ofensiv aerian, etc.). Desigur că nici prima, nici a doua metodă, nu este satisfăcătoare. Prima, fiindcă din 1918 puterea de foc şi mobilitatea armatelor au sporit simţitor, — a doua, pentru că presupune existenţa unui război continuu în timp şi spaţiu şi anume a unui război dintr'un tip dat. Or, experienţa arată că asemenea ipoteze sunt practic excluse.

De aceia, baza de calcul a consumului de materii prime pentru front trebue să rămână experienţa din 1918, cifrele fiind însă corectate cu creşterea medie a puterii de foc şi mobilitatea armatei.

De exemplu, după evaluările lui Fiedensburg, în 1918 s'au consumat lunar aproximativ 300 mii tone oţel şi fontă, 100 mii tone produse petrolifere şi 4 milioane tone cărbuni — pentru fiecare 1 milion luptători. Făcând cercetările necesare, unii specialişti au ajuns la concluzia că astăzi ar fi nevoie la fiecare milion de soldaţi de aproximativ 400 mii tone fer şi oţel, 1 milion tone produse petrolifere şi tot 4 milioane tone cărbuni.

ATUNCI CAND SE EVALUEAZA INSA MATERIILE PRIME NECESARE FRONTULUI, NU TREBUESC LUATE IN CONSIDERAŢIE NUMAI ACELEA CARE INTRA DIRECT IN FABRICAŢIA MUNIŢIILOR, TUNURILOR, TANCURILOR SAU SUNT NECESARE LA INTREŢINEREA ŞI DEPLASAREA ARMATEI, DE OARECE, IN ACEST CAZ NU S'AR ŢINE SEAMA DE UZURA MATERIALULUI DIN SPATELE FRONTULUI, MATERIAL CARE ESTE LA RANDU-I INDISPENSABIL LA PRODUCŢIA MATERIALULUI DE RAZBOI. De exemplu, în afară de oţelul necesar la construcţia tunurilor, trebue prevăzut şi oţelul necesar înlocuirii sculelor şi maşinilor care produc tunurile, la înlocuirea tuturor maşinilor şi sculelor uzate, precum şi la aceea a mijloacelor de transport. Aceste cantităţi sunt foarte mari în timp de război, când lucrul este continuu şi intens.

Prin urmare, pe baza experienţii ultimului război mondial şi a progreselor realizate până astăzi, se poate evalua consumul direct şi indirect de materii prime necesar frontului, în unitatea de timp.

CONSUMUL POPULAŢIEI CIVILE PE CAP DE LOCUITOR

A doua operaţie constă în evaluarea consumului populaţiei civile, pe cap de locuitor şi în decurs de o lună sau oricare altă unitate de timp aleasă şi pentru aprecierea consumului armatei.

Baza de calcul nu trebue să fie însă un an de prosperitate, ci unul de criză, de oarece acesta reprezintă minimul pe care îl poate aparent suporta populaţia. In realitate, experienţa tuturor războaelor dovedeşte că se poate coborî şi sub acest minim din timp de pace.

Consumul pe cap de locuitor, astfel calculat, se înmulţeşte cu numărul populaţiei civile adunată cu a soldaţilor ocupaţi în spatele frontului şi se obţine pentru fiecare materie primă cantităţile necesare neluptătorilor.

Adunând consumul frontului şi al restului ţării, se află consumul total lunar.

Sursele pentru consumul intern

Acest consum poate fi acoperit din următoarele surse:

1) Producţia internă,

2) stocurile existente în ţară,

3) materii prime aflate în anumite mărfuri gata fabricate şi care nu sunt indispensabile,

4) din regenerarea materiilor prime vechi sau a deşeurilor,

5) din import.

De oarece posibilităţile de import nu sunt totdeauna sigure şi depind de condiţii exterioare vieţii economice, *soluţia cea mai sigură pentru rezolvirea problemei materiilor prime stă în utilizarea până la maximum a posibilităţilor interne şi în acumularea de stocuri, din timp de pace.*

Aproape niciodată înainte de isbucnirea războiului o ţară nu utilizează toată capacitatea de producţie, fie din lipsă de cerere, fie din lipsă de rentabilitate. Astfel, zăcăminte de minereuri şi ţiţei rămân ani de zile neexploatate pentrucă cheltuelile de producţie ar fi disproporţionat de mari faţă de preţurile curente de vânzare. De asemeni, din lipsă de debuşee, capacitatea de lucru a fabricilor de ciment este utilizată numai într'o mică măsură. In fine, în alte cazuri, zăcăminte de minereuri rentabile şi care ar găsi uşor cumpărători, nu sunt exploatate tocmai în vederea reducerii importului în vreme de război.

Pe baza producţiei actuale se poate evalua producţia maximă posibilă, precum şi instalaţiile necesare în acest scop. Chiar dacă în timp de pace acestea ar constitui investiţii moarte, instalaţiile în vederea extracţiei şi prelucrării materiilor prime trebuesc pregătite din vreme. In vederea aceluiaş scop se preconizează utilarea pentru fabricarea unor produse sintetice chiar dacă revin prea scump. Aceste cheltuieli fac parte din cheltuielile generale impuse de apărarea naţională şi trebuesc judecate la fel cu costul tunurilor sau al avioanelor.

In ţările mari industriale există totdeauna la grosişti, detalişti şi producători stocuri foarte mari. Pentru cea mai mare parte de materii prime se află stocuri care pot acoperi 6—12 luni de consum normal şi constitue deci o sursă importantă. Dimpotrivă, în ţările mai mici, stocurile nu depăşesc consumul pe 2—3 luni.

In ultimii ani, din cauza restricţiilor la import este de bănuit că stocurile sunt şi mai mici, astfel încât aceste ţări trebuie să facă orice sacrificii pentru a-şi spori rezervele de război.

RESURSE SPECIALE

In ţările unde s'a procedat la strângerea sistematică a materiilor prime vechi şi a deşeurilor, experienţa a demonstrat că pe această cale se pot produce 25—40 la sută din materiile prime extrase sau fabricate (fer, cupru, plumb, zinc, cauciuc, bumbac, etc.).

Pentru a ajunge însă la asemenea rezultate, este dela sine înţeles că ar fi greşit să se aştepte isbucnirea războiului. Din vreme, publicul trebue obişnuit să strângă tot ce poate fi util şi tot din vreme se recomandă crearea unor organizaţii speciale care să adune şi să trieze aceste produse în aparenţă fără valoare.

O altă sursă de materii prime sunt obiectele fabricate. De exemplu, gardurile de fer, clopotele, vasele de aramă, moneda divizionară, etc. O evaluare a acestora, ca şi a resturilor este aproape imposibil de făcut înainte de război. Sunt însă cantităţi apreciabile, mai cu seamă în ce priveşte materiile prime de consum redus, dar indispensabil, cum este nickelul.

Prin facilităţi de ordin fiscal autorităţile pot stimula acumularea acestui gen de stocuri şi pe aceste căi.

CALCULUL DISPONIBILITAŢILOR

In principiu calculul disponibilităţilor se face numai pe baza producţiei maxime posibile astăzi, la care se adaogă deşeurile şi materiile prime învechite, evaluate în medie în timp de pace şi stocurile sigure la grosişti şi autorităţi. Stocurile dela particulari şi resturile neadunate rămân ca rezerve pentru cazuri grave.

Din comparaţia consumului probabil şi a disponibilităţilor sigure, rezultă materiile prime ce ar fi de importat sau de stocat.

Inainte însă de a soluţiona problema într'un fel sau altul, se analizează care materii prime externe ar fi de înlocuit cu cele existente şi la cât s'ar putea reduce consumul particular. De exemplu, se limitează construcţia de locuinţe sau se evită utilizarea ferului (în această privinţă Germania a făcut experienţe cu rezultate remarcabile). Tot aşa se poate studia înlocuirea ferului cu aluminiu, a bumbacului natural cu bumbac din lemn ş. a. m. d.

Sistemul cel mai indicat de aprovizionare

Acumularea de stocuri este la rându-i o soluţie recomandabilă prin siguranţa pe care acestea o dau conducătorilor. Date fiind însă cantităţile mari de materii prime folosite în războaele moderne, practic este imposibil de adunat stocuri pentru vreme îndelungată. In plus, conservarea stocurilor la adăpostul bombardamentelor, presupune instalaţii costisitoare.

De aceia, soluţia curent preconizată este mixtă. STOCURI CAT MAI MARI, COMBINATE CU UN IMPORT SIGUR. Importul presupune, însă, ţări aliate sau neutre, care să furnizeze curent materiile prime necesare şi căi libere de circulaţie cu străinătatea.

Or, experienţa războiului mondial a demonstrat că transporturile pe mare ar fi devenit imposibile dacă Statele-Unite şi unele state neutre nu ar fi pus la dispoziţia Angliei şi Franţei vasele necesare şi o bună patrulare a mărilor.

Numărul redus de vase construite, uzarea rapidă a celor existente şi războiul submarin au provocat însă o scădere atât de mare a tonajului încât aprovizionarea ţărilor occidentale devenise totuşi dificilă în 1917.

Astăzi se cunosc remediile la lipsurile din 1917 şi desigur că transporturile maritime vor avea mai puţin de suferit decât în vremea războiului mondial. *Nu se cunosc însă nouile dificultăţi pe care războiul viitor le va inventa, aşa că ţările mari industriale tre-*

(Continuare in pag. 7-a)